

נייר עבודה -

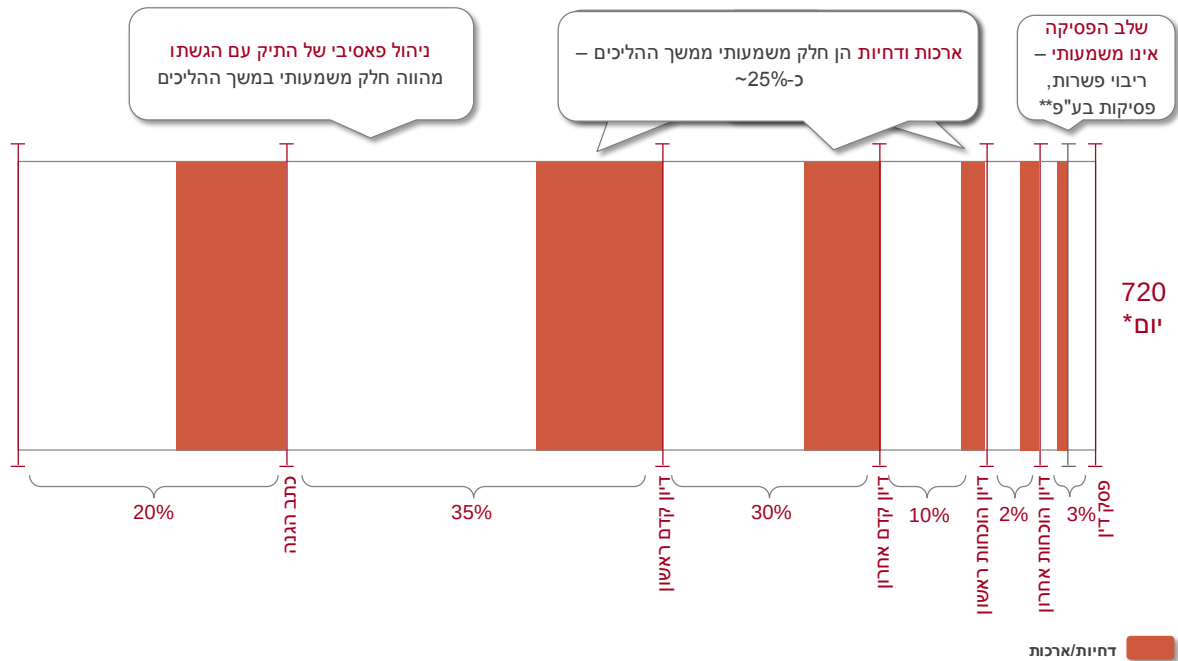
תשתית לדיון בנושא תהליך פיתוח במערכת בתי המשפט

פיתוח סגל השופטים :

ניהול פרואקטיבי של ההליך השיפוטי

פברואר 2013

תיקים אזרחים בהם מתקיימים דיונים – התפלגות אורך חיי התיק¹

- 200 תיקים בסדר דין רגיל, מהיר ומקוצר בלבד. ללא תיקי משפחה, ערעורים, תביעות קטנות, פירוקים ופשי"ר. הניתוח נעשה על תיקי שלום ומחוזי כאחד מהטעמים הבאים:
 - המדידה המקובלת בעולם הינה הפרדה בין ערכאה ראשונה לערכאת הערעור, זאת מתוך הבנה שהגבולות בין הערכאות (סוגי העניינים, גובה התביעות / חומרת העבירות) משתנים באופן תדיר.
 - בראיונות לא נמצא הבדל מהותי בניהול הפרואקטיבי בין ערכאת השלום לערכאת המחוזי
 - בישראל, בניגוד למרבית מדינות המשפט המקובל, הרוב המכריע של שופטי המחוזי אינם מתמנים ישירות אלא מקודמים מערכאת השלום. יש להניח כי שופטים אלה אינם משנים את הרגלי ניהול ההליכים שלהם עם הקידום בערכאות

2. ניהול פרואקטיבי של ההליך האזרחי

2.א. עקרונות כלליים

האחריות לניהול האקטיבי של התובענה באופן צודק ויעיל מוטלת על בית המשפט. ניהול יעיל איננו רק בסמכותו של השופט היושב בדין, כי אם מחובתו: בית המשפט הוא הכוח המניע של ההליך, ועליו לנקוט וליזום את הפעולות הנדרשות כדי להבטיח, בהתחשב בנסיבותיו של כל תיק, את התחלתו, התקדמותו וסיומו של ההליך המשפטי בתוך זמן סביר, מוקדם ככל האפשר, ותוך שימוש מידתי במשאבי משפט. במסגרת זו, נתונות לבית המשפט מלוא הסמכויות לקדם, לקצוב ולתחום את ההליך המשפטי על שלביו השונים, כמו גם למזער ולמנוע הליכי סרק ומהלכי משפט המאריכים את הדיון שלא לצורך, במשפט האזרחי ובכל הליך.

כחלק מניהול אפקטיבי, על בית המשפט לקבוע מועדים לביצוע כל פעולה הנדרשת בתיק ולעקוב אחר הביצוע בפועל. בבואו לקבוע מועד המאפשר לצדדים די זמן לבצע באופן סביר את שהוטל עליהם יזכור השופט שהטבע האנושי הינו שהמועד מכתוב את משך הזמן שידרוש ביצועה של פעולה ולא להיפך.

קביעת לוחות זמנים נמרצים, אכיפת מועדים ועמידה על סדרי דין אינן עומדות בניגוד למהות ההליך המשפטי, אינן סותרות או חוסמות את הדרך בפני הבירור המהותי של ההליך ואינן פוגעות בזכות הטיעון של הצדדים; שהרי זכות הטיעון ניתנת לצדדים, במסגרת המועדים הקבועים בפרוצדורה ועל פי אמות המידה שהדין עצמו קובע. הפרוצדורה איננה "מיטת סדום". נהפוך הוא. הפרוצדורה היא ביטוי של צדק. סדרי הדין הינם האמצעי שנקבע בחוק לקידום משפט צדק, על ידי הבטחת זכויות כלל המתדיינים לסופיות הדיון ולמשפט הוגן ויעיל, ולשמירת אינטרס הציבור.

עצמאותה של מערכת המשפט בכלל, ועצמאותו של השופט היושב בדין לקבל החלטות בתיק שבאחריותו בפרט, אינן נגרעות אם השופט והמערכת פועלים למען האינטרס הציבורי במניעת הימשכות ההליכים. מערכת משפט המאפשרת את התמשכות ההליכים חותרת תחת אמון הציבור לכך שיזכה משפט צדק בתוך זמן סביר.

מחובתו של עורך הדין לשתף פעולה ולסייע לבית המשפט לעשות את מלאכתו. עורך הדין כפוף להחלטות בית המשפט והוא אינו רשאי לעשות דין לעצמו. ניהולן של כלל התובענות על פי ההנחיות ולוחות הזמנים הניתנים על ידי בית המשפט יאפשר לציבור עורכי הדין להתמקד בסוגיות העיקריות הנמצאות במחלוקת ובכך לקדם את ענייניהם של בעלי הדין המיוצגים על ידם ביעילות, כמו גם אפשרות לתכנן את זמנם מראש ובצורה טובה יותר.

בעלי הדין מחויבים גם הם לשתף פעולה ולסייע לבית המשפט לעשות מלאכתו. בעלי הדין אחראים להתנהלותם של עורכי הדין המייצגים אותם. במידת הצורך, ואם עורכי הדין אינם פועלים בהתאם להנחיות וללוחות הזמנים שקבע בית המשפט, עליהם לפעול כדי להבטיח ייצוג מקצועי, המבצע מלאכתו ומחויבותיו נאמנה.

אם מי מהצדדים איננו פועל בהתאם להנחיות בית המשפט, או פועל באופן שמעכב את התקדמותו של ההליך, עליו לצפות כי יהיו השלכות להתנהלותו. בית המשפט ידאג לכך שצדדים המביאים לפגיעה בעשיית הצדק בתוך זמן סביר יישאו בתוצאות מעשיהם.

בית המשפט הינו נאמן הציבור, ולפיכך אחראי לשמירה ולייצוג אינטרס הציבור. הציבור זכאי למשפט צדק המתברר במהירות הראויה – ומערכת המשפט תפעל להבטיח זאת.

2.ב. עם הגשת התביעה ועד דיון הקדם הראשון

רקע : משך הזמן בין הגשת התביעה לדיון הראשון מהווה בממוצע משוקלל חלק משמעותי במשך ההליכים ופוטנציאל מרכזי לצמצום במשך ההליכים. משום כך, ישנה חשיבות בהנעת "גלגלי התהליך" מיד עם הגשת התביעה להנעת הצדדים לפעולה ולצמצום "הזמן המת" בהליך.

1.ב.2. קביעת שופט ומועד לדיון ראשון בתיק עם הגשת התביעה (במחלוקת – לדיון פנימי במערכת?)

למהלך זה קיים רציונל ומספר עובדות תומכות, כמו גם מספר מנגנונים להתמודדות עם המורכבויות שהוא עשוי ליצור - בעיקר "חורים" ביומן השופט כתוצאה מביטולי דיונים ולפיכך אי-ניצול של זמנו.

מספר עובדות תומכות במהלך זה :

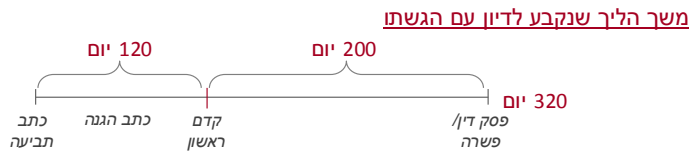
- **פרספקטיבת עורכי-הדין :** כל עורכי-הדין שרואיינו בפרויקט העידו כי לפני שנקבע מועד לדיון הם אינם מתחילים לעבוד בתיק או לנסות לקדם בו פשרות. ללא מועד לדיון הם יתנו את הסמכתם בקלות רבה לבקשות ארכה של הצד השני. הזמן בו ממתין התיק להגשת כתב הגנה שלאחריו ייקבע דיון הינו "זמן מת"
- **ניתוח אנליטי של משך התיקים :** קביעת הדיון הראשון רק לאחר הגשת כתב ההגנה משמעותה הארכה של 30 יום (אם כתב ההגנה הוגש בזמן) עד 45 יום במשך ההליכים הממוצע - מחיר כבד בהימשכות ההליכים.
- **פרקטיקות בישראל :** נתוני בית הדין האזורי לעבודה בבאר-שבע מאפשרים בחינה של השפעת המעבר על משך ההליכים. לאחר המעבר לקביעת מועד לתיק עם הגשתו חלה ירידה דרמטית של 36% במשך ההליכים בבית הדין, ונשיאת בית הדין מייחסת לקביעת המועד לתיק עם הגשתו את מרבית ההשפעה. בנוסף, קביעת מועד לתיק עם הגשתו הינה הפרקטיקה הנקטת בבית המשפט המחוזי מרכז הנחשב מהיר יחסית.
- **Best Practice עולמי –** נשיא בית המשפט הפדרלי באוסטרליה, הנחשב למוביל עולמי בניהול פרואקטיבי של תיקים ("Rocket-Docket"), רואה בקביעת מועד לתיק עם הגשתו את הסיבה המרכזית לקיצור ההליכים (שקף

(58

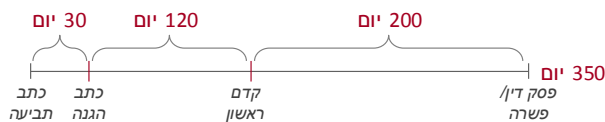
² בדיון הפנימי על המערכת לבחון היבטים כגון בית משפט שלום מול בית משפט מחוזי, סוגי הליכים וכיוצא בזה, כשמוסכם שאין מקום לכך שתיק יעמוד על המדף ויש לקבוע לוחות זמנים לניהול התיק בהתחשב במשתנים בפורטו לעיל

הנחות:

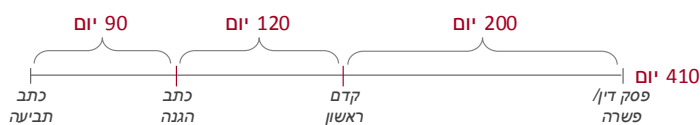
משך הליך מקדם ראשון לסיים 200 יום
מועד קדם ראשון אפשרי 120 יום

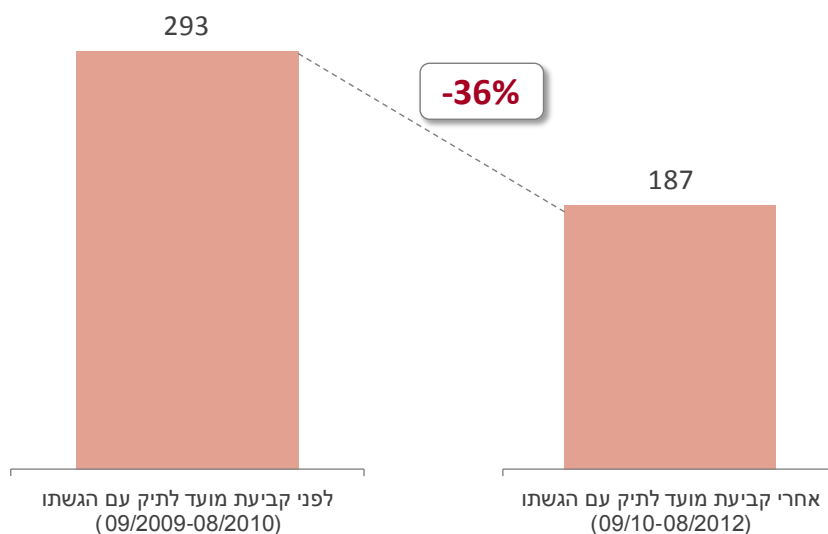
משך הליך שנקבע לדיון עם הגשת כתב הגנה בהתאם לתקנות (30 יום)

משך הליך שנקבע לדיון עם הגשת כתב הגנה תוך חריגה (90 יום)

משך הליכים בתיקי בית הדין לעבודה בבאר-שבע לפני ואחרי קביעת מועד לתיק עם הגשתו (בימים)

השינוי בקטגוריות תיקים

- ב"ל -18%
- דמ"ש -21%
- ק"ג -29%
- ס"ק -43%
- ס"ע -84%
- דמ"ר -82%

מקור: בית הדין לעבודה בבאר-שבע

החשש המרכזי הינו שהמהלך ייצור "חורים" ביומן השופט ולא-ניצול של זמנו. עם זאת, ניתן לתת מענה למורכבות הזו, כפי שגם נהוג במערכות משפט בעולם. המענה המוצע נכון באופן כולל, ללא קשר להחלטה אם לנקוט במהלך המדובר או לא:

- חיזוק התמיכה בלשכת השופט לניהול אקטיבי של היומן: כפי שמודגש בפרק שעוסק בחיזוק התמיכה בלשכת השופט, ניהול פרואקטיבי של ההליך

מחייב כי בכל לשכה תהיה פונקציה תומכת נוספת שתפקידה העיקרי הוא להבטיח ניצול אפקטיבי של זמן השופט – לעמוד בקשר עם הצדדים לוודא התייצבותם על מנת לצמצם את ה"חורים" ביומן³. ברור כי בכל מקרה הטיפול האדמיניסטרטיבי בתיק לקראת הדיון הראשון נעשה על-ידי הצוות התומך בשופט (בין אם בלשכתו ובין אם במזכירות הכללית או במחלקה המשפטית) אל מול הדד-ליין של מועד הדיון שנקבע.

• **פרקטיקות ניהול יומן שיפוט קיימות בישראל ובעולם – Over-Booking :**

יומני שיפוט רבים בישראל מתנהלים ב-Over-Booking של 20%-30% במספר התיקים, במטרה להבטיח שלא ייווצר "חור" ביומן (הליכים פליליים, עניינים מקומיים,...). יש להדגיש כי ה-Over-Booking צריך להיות מבוסס על שיעור התיקים שנסגרים לפני הדיון⁴.

2.ב.2. הגבלה ל-14 יום של משך הזמן בו יכולים הצדדים לבקש תיאום מחדש של מועד הקדם הראשון בשל דיון מקביל

מועד הקדם הראשון נקבע שלא בנוכחות ובתיאום עם הצדדים (בין אם המועד נקבע עם הגשת התיק ובין אם לאחר הגשת כתב ההגנה). הדבר גורם במקרים רבים ל"התנגשות" ביומנים של עורכי-הדין אותה הם מגלים במקרים רבים במועד מאוחר וסמוך לדיון, דבר המוביל לבקשות דחיה.

לפיכך השופט יורה לצדדים כי עליהם להתריע תוך 14 יום על קיומו של דיון מקביל ולבקש תיאום מחדש של מועד הדיון. היה ולא עשו כן, ייחשב הדבר כהסכמה למועד המקורי שקבע בית המשפט⁵.

3.ב.2. תיקים ללא הגנה – העמדת לוחות-זמנים לסיום תוך 100 יום

בשיעור ניכר מהתיקים האזרחיים בבתי משפט השלום לא מוגשים כתבי הגנה. בתיקים האלה יש לחתור לסיומם המהיר. אם לא הוגש כתב הגנה תוך חודשיים מהגשת התביעה, יוציא בית המשפט, מיוזמתו, התראה על מתן פסק דין בהיעדר הגנה. אם לא תינתן תגובה תוך 40 יום בהתאם לתקנות (10 ימים למשלוח ו-30 יום לתגובה) או שהטעמים בתגובה לא יניחו את דעת בית המשפט, יינתן פסק דין.

באופן דומה יטפל בית המשפט בתקופות של חוסר מעש בתיק, יאתר אותן, ויתריע ביוזמתו בפני הצדדים על מחיקת התובענה / מתן פסק דין תוך 40 יום.

³ באופן דומה לכך שמזכירותו של רופא השיניים מנהלת את פגישותיו וביטולים שנעשים כך שכל הזמן יהיה לו מטופלים

⁴ להמחשה, אם השופט יודע מתוך נסיונו ש-20% מהתיקים מסתיימים לפני הדיון (פשרה, מחיקת תביעה,...), ושכ-30% נוספים מוגשות בקשות דחיה – גובה ה-Over-Booking יהיה 20%

⁵ שופטים במדינות המשפט המקובל (קנדה, אוסטרליה, ניו זילנד ואנגליה) סיפרו כי עורכי דין לא יעזו לקחת תיק הקבוע לדיון שמתנגש עם דיון אחר שנקבע להם (כולל תיקים בערכאות שונות), מכיוון שבית המשפט יקבע כי הם אשמים בביזיון בית המשפט

כאמור, ניהול פרואקטיבי ואיתור תקופות של חוסר מעש, מחייב את חיזוק התמיכה בלשכת השופט בפונקציה (מתמחה/מזכירה) שתעבור על כלל התיקים של השופט ותאתר תיקים ש"נופלים בין הכיסאות" ותקופות של חוסר מעש.

4.ב.2. הפחתת הטיפול הטכני בבקשות - נוהל טיפול בבקשות בכתב

השופט ינחה את הצדדים שבקשות בכתב תוגשנה עד 45 יום לפני מועד הקדם, כאשר כל מבקש אחראי למסירתה המידית למשיב. עם חלוף 30 יום יגיש המבקש לבית המשפט הודעה בכתב עם אישור המסירה ובה יבקש להכריע בבקשה או לקבוע אותה לדיון, כך השופט לא יעסוק בהמצאת הבקשה או התגובה ויכול להורות למזכירות שלא לעיין בבקשות עד שהבשילו (ראו נוסח החלטה) ⁶.

5.ב.2. הנחיה לצדדים לסיום כל הליכי גילוי מסמכים ושאלונים לפני הקדם הראשון

השופט ינחה את הצדדים לסיים את כל הליכי גילוי המסמכים והשאלונים לפני הקדם הראשון. הנחיה כזו תייצר הנעה של הצדדים לפעולה, תבטיח כי עורכי הדין עובדים על התיק משלביו המוקדמים, ותצמצם את "הזמן המת" בתיק

6.ב.2. תביעות נזיקין ללא שאלת חבות (בבתי משפט שלום עם נפח פעילות הולם) –

ניהול על-ידי רשם ייעודי עם הגשת התביעה ליצירת Full Kit לפני דיון הקדם הראשון אצל השופט

תיקים אלה מתאפיינים בכך שאינם מתקדמים עד שלא נתקבלו חוות דעת חיצוניות (תחשיבי נזק, מינוי מומחים בהסכמה...). בבתי משפט בהם קיים נפח פעילות הולם (נצרת, חיפה, תל-אביב, ראשל"צ, באר-שבע⁷) יהיה רשם ייעודי שיהיה אחראי על הכנה מרוכזת של ה-Kit המלא של התיקים. בכך ינוצל טוב יותר זמן השופט שיקבל את התיק המוכן. תפקידם של הרשמים הוא לדאוג לצדדים הטכניים של הכנת ה-Kit, ללא הצעת הצעות פשרה, שהינה תפקיד השופט.

על מנת לתת מענה לסכנה סכנה שהרשמים לא ינהלו את השלבים עד דיון הקדם הראשון באופן פרואקטיבי (הימנעות מסנקציות מחשש לערעורים, מעמד פחות יחסית אל מול עורכי-הדין...),⁸ יש לבצע בדיקה של משך ההליכים הממוצע ומשך

⁶ באוסטרליה נהוג לחייב את הצדדים להיפגש לפני הגשת בקשת ביניים במטרה לצמצם בקשות עם ערך נמוך (Low output events)

⁷ בחלקם כבר נהוגה השיטה

⁸ מייקל בלק, נשיא בית המשפט הפדרלי באוסטרליה, מתנגד למהלך כזה נחרצות:

"Endemic tendencies to delay are liable to be exacerbated when a case is assigned to a judge only when it is ready for trial, and when, in the years that might elapse between the commencement of the action and its trial, the case may be dealt by any one of a number of Registrars, Masters, Prothonotaries, or quasi-judicial officers"

הזמן הממוצע להכנת Full-Kit לפני ביצוע המהלך, ולאחר מכן באופן שנתי כדי להבטיח שההליכים אכן מתקצרים.

2.ג. קדם המשפט

רקע: ניהול בלתי אפקטיבי של הליך קדם המשפט האזרחי הוא פקטור משמעותי בהתארכות ההליכים, המתבטא במשך זמן ארוך בין דיון הקדם הראשון לדיון האחרון. משום כך, ישנה חשיבות רבה לשיפור יכולת השופטים לניהול קדם אפקטיבי – צמצום מחלוקות ומיקוד ההליך בעיקר בקצב מהיר - וליצירת כללים מובנים לניהול שלב קדם המשפט. ישיבת קדם המשפט האחרונה (הקדם המסכם) הינה בעלת חשיבות מיוחדת לקידום ההליך לקראת ההוכחות.

2.ג.1. הכנה לקדם הראשון – היערכות לצמצום מחלוקות וקידום פשרות

הכנה מוקדמת אפקטיבית של התיק, עם חוזקותיו וחולשותיו והנושאים שבמחלוקת, הינה הכלי המרכזי לצמצום מחלוקות וקידום מוקדם של פשרות. על השופט לקרוא את כתבי הטענות תוך שימת לב לנקודות החוזקה והחולשה של הצדדים, והבנת הפרמטרים של הוויכוח. על השופט להכין שתי הצעות פשרה (אחת כ-Back-up) אותן יעלה בפני הצדדים בעת הצורך.

2.ג.2. ניהול הקצב של הקדם

2.ג.2.א. הגבלת מספר הדיונים והגדרת התוצרים לפי העקרון המנחה של "מעט

ישיבות עם תוצרים משמעותיים" ושימוש בקדם להנעת ההליך

הגבלת מספר דיוני הקדם תוחמת את מסגרת הזמנים ל"התברברות" ומשיכת זמן. העיקרון המנחה הינו – מעט ישיבות עם תוצרים משמעותיים מכל ישיבה. לכל ישיבה צריכה להיות מטרה, הברורה לשופט, ובמרבית המקרים גם לצדדים. כל ישיבה אמורה להסתיים בהחלטה מסכמת שבה תוגדרנה במדויק המטלות שהוטלו על הצדדים והלו"ז לביצוען. (לקדם משפט מסכם – ראה בהמשך)

ככלל, ישאף השופט לשני דיוני קדם "מהותיים":

- קדם ראשון אחרי השלמת ההליכים המקדמיים (גילוי המסמכים והשאלונים). בישיבה הזו נקבע מועד לתצהירים, או לו"ז להשלמת צעדים עד קבלת הוראה לתצהירים. בקדם הראשון יוכל השופט להציע הצעת פשרה (תוך הכנה מראש של תכנית חלופית)
- קדם שני ("הקדם המסכם"): אחרי מועד התצהירים. נועד להערכת משך הזמן הנדרש להוכחות

עם זאת, כאשר ההליך מתעכב ומתנהל בקצב מדשדש, יזמן השופט את הצדדים להופיע בפניו לקדמי משפט "טכניים" תכופים כדי להניע את ההליך.

2.ג.2.ב. שמירה על עיקרון של "אין מנהלים הליכים לאחור" ומתן תוקף החלטה לסיום שלבים בהליך

השופט יקפיד לקדם את ההליך ולמנוע חזרה לשלבים מרכזיים שנסתיימו (שאלונים,...). השופט יקבע בתוקף של החלטה שהשלב הסתיים (ראו נוסח החלטה מצורף). השופט יימנע מהצדדים מלחזור לשלבים מוקדמים ו"לנהל הליכים לאחור", אלא אם יש התפתחות חדשה ובלתי צפויה

2.ג.2.3. קדם ראשון

2.ג.2.3.א. צמצום מחלוקות וצמצום מספר העדים

בישיבת קדם המשפט הראשונה (לאחר שהוגשו כתבי הטענות), על השופט להבין את הנושאים הנמצאים בהסכמה ובמחלוקת בין הצדדים על מנת לצמצם ולתחום את גדר המחלוקת. מלבד צמצום המחלוקת, על השופט להבין מהצדדים בישיבה הראשונה אילו עדים בכוונתם להביא כדי להוכיח את הטענות שבמחלוקת, ולשאוף לצמצם את מספר העדים למינימום הרלוונטי וההכרחי. צמצום מספר העדים מאפשר קביעת מועד מוקדם יותר להגשת תצהירים ומקטין את מספר ימי ההוכחות הנדרשים.

2.ג.2.3.ב. שמיעת עדויות בקדם משפט – תיק עם ויכוח עובדתי לא רחב

בזימון לקדם המשפט ישתמש השופט, במידת הצורך ובתיק עם ויכוח עובדתי לא-רחב, בסמכותו לשמוע עדויות בקדם המשפט. בתיקים אלה יורה השופט לצדדים את מי להביא לדיון ושיהיו ערוכים לקיום חקירות ולסיכומים (ראו נוסח החלטה)

2.ג.2.3.ג. חיוב בעלי הדין עצמם להתייצב לדיון

חיוב בעלי הדין עצמם להתייצב לדיון מאפשר לשופט לברר ביעילות את הפלוגתאות, ולהציג בפני בעלי הדין, באופן ישיר וללא מתווכים, את חולשות וחוזקות התיק ואת הערכת הסיכון והסיכוי של השופט ובכך לקדם פשרות

2.ג.2.3.ד. העברה בין מסלולים לפי משך הזמן הנדרש להוכחות – תביעות קטנות

(עד חצי שעה) וסדר דין מהיר (עד שעתיים וחצי)

השופט יאמוד את משך הזמן הנדרש לדיון הוכחות בתיק. משך הזמן לדיון תביעה קטנה הינו חצי שעה. משך הזמן לדיון תביעה בסדר דין מהיר הינו שעתיים וחצי. אם להערכת השופט, הצדדים יזדקקו לזמן רב יותר (לנוכח מספר העדים, היקף החומר,...), עליו להורות להעברת

התביעה למסלול אחר (מתביעה קטנה לסדר דין מהיר, ומסדר דין מהיר לסדר דין רגיל - ראו נוסח החלטה)
הגדרה מערכתית של משכי הוכחות לסוגי תיקים שונים תקל על השופט לאחר מכן בהצבת גבולות לניהול דיוני ההוכחות.

ה.ג.3.2. קביעת מועד מוקדם לתצהירים – לאחר הקדם הראשון

קביעת מועד מוקדם לתצהירים מניעה את התיק ומצמצמת את היקף ההליכים המקדמיים. בהקדם האפשרי, ובשאיפה לאחר ישיבת הקדם הראשונה, ייתן השופט החלטה על המועד להגשת תצהירים וייקבע במועד סמוך לאחר מכן מועד לישיבת קדם משפט מסכם. בהחלטה זו יבהיר השופט כי בקדם המשפט המסכם תיערך תכנית מפורטת להוכחות ועל עורכי הדין להגיע לישיבה עם הערכה של פרק הזמן שיידרש להם לחקירות נגדיות וניהול ההוכחות. הוא יודיע לצדדים כי כל טענה בדבר קבילות או התנגדות לתצהירים תישמע בקדם המשפט המסכם. את מועד ההוכחות ניתן לקבוע במהלך הקדם המסכם, כאשר בפני השופט מונחים כבר התצהירים והוא יכול להעריך את גודל התיק ואורך ישיבות ההוכחות שיידרשו (ראו נוסח החלטה).⁹

ה.ג.4. מומחים

ה.ג.4.2. בית המשפט יעמוד בקשר עם המומחה (אם מונה מטעמו) או עם הצדדים (אם המומחה הוא מטעמם) כדי לוודא שחוות הדעת מוגשת תוך שלושה חודשים

ה.ג.4.2.ב. במקרה הצורך, יורה בית המשפט לצדדים להפקיד את התשלום למומחה במזכירות בית המשפט על מנת לזרז את הסדרת התשלום
ה.ג.4.2.ג. במידה ולא הוגשה חוות דעת המומחה והשופט השתכנע כי הועברו למומחה המסמכים הנדרשים לחוות הדעת והוסדר התשלום, יזמן השופט את המומחה לדיון הקדם הבא (במועד קרוב) על מנת שיסביר מדוע לא הגיש חוות דעת

ה.ג.4.2.ד. במידה שבדיון ההוכחות נדרשת עדותם של שני מומחים או יותר מטעם הצדדים, יורה השופט למומחי צדדים, בהתאם לשיקול דעתו, להכין דו"ח משותף המפרט את גדר המחלוקת ולהיערך לפי הקווים המנחים לניהול עדויות של מספר מומחים בו-זמנית¹⁰

הקשר עם מומחים ובעיקר אי-עמידתם במועדים הינו גורם נוסף בהימשכות ההליכים. השופט בתיק ניצב בין רצונו לקבל חוות-דעת

⁹ אפשרות נוספת הינה קביעת מועד ההוכחות עם קביעת המועדים לתצהירים ולקדם משפט מסכם. בדרך זו, משדר בית המשפט לצדדים מסר לגבי האורך המצופה של ההוכחות ובכך משפיע על היערכותם בכתיבת התצהירים. קביעת מועד ההוכחות צוינה על-ידי עורכי-הדין ככלי המרכזי שיכול השופט להפעיל כדי להניע אותם לפעולה בשל ההשקעה הרבה הכרוכה בהכנה להוכחות. כמו-כן, בתורת הניהול הפרואקטיבי בבית המשפט הפדרלי באוסטרליה, קביעת מועד ההוכחות בדיון הקדם הראשון נחשבת לאחד המהלכים המרכזיים בהצאת ההליך ובצמצום התדיינויות סרק.

¹⁰ ראה נספח ב': ניהול עדויות של מספר מומחים בו-זמנית

ממומחה מוביל בתחום, לבין רצונו לקבל חוות-דעת בזמן סביר. בנוסף, כאשר קיימים בתיק מומחים מטעם הצדדים, יש צורך לגדר את המחלוקות ביניהם ולהבטיח שחקירתם מתמקדת בעיקרי הדברים.

משך הזמן המקסימלי, מלבד במקרים חריגים, למתן חוות דעת של מומחה רפואי הינו שלושה חודשים. משך הזמן הזה נקבע בהתייעצות עם שופטים ועם ההסתדרות הרפואית, ומשאיר "שולי רווח" רחבים לביצוע הבדיקות הנדרשות ולכתיבת חוות הדעת¹¹.

על הפונקציה הנוספת התומכת בלשכת השופט (מתמחה/מזכירה) או כל עוזר אחר שימצא השופט לנכון, לעמוד בקשר עם המומחה, אם מונה מטעם בית המשפט, או עם הצדדים, ולעקוב אחר מתן חוות הדעת במועדה.

בעשותו כן, יזכור השופט כי במקרים רבים חוות הדעת מוכנה אך הגשתה מתעכבת מכיוון שלא הוסדר התשלום בין המומחה לצדדים. אם השתכנע כי כך הדבר, יורה השופט לצדדים להפקיד את התשלום במזכירות בית המשפט, אם נוצר עיכוב או בעת מינוי המומחה.

במידה ולא הוגשה חוות דעת המומחה והשופט השתכנע כי הועברו למומחה המסמכים הנדרשים והוסדר התשלום, יזמן השופט את המומחה לדיון הקדם הבא (במועד קרוב) על מנת שיסביר מדוע לא הגיש חוות דעת.

במקרים בהם מעריך השופט כי דו"ח משותף של המומחים מטעם הצדדים, בו הם מפרטים את גדר המחלוקות ביניהם ואת הנקודות המוסכמות, יצמצם משמעותית את היקף חוות-הדעת ויסייע בניהול יעיל של ההוכחות, יורה השופט למומחים להכין דו"ח כזה.

5.ג.2. קדם מסכם

5.ג.2.א. השופט, בתיאום עם הצדדים, יקבע את לו"ז דיוני ההוכחות – מספר

הימים, קציבת זמנים לחקירות וחקירות נגדיות, ומועדים רציפים (תוך הסתייעות בדוגמאות ואמות מידה להיקף הזמן שנדרש)

5.ג.2.ב. יגדיר את ההיערכות להבאת עדים

5.ג.2.ג. יפעל להגעה להסדרים דיוניים אשר עשויים לקצר את זמן ההוכחות

5.ג.2.ד. וינחה את הצדדים אם להיערך לסיכומים בעל-פה

השופט, בתיאום עם הצדדים, יקבע בדיון הקדם המסכם את לו"ז דיוני ההוכחות – מספר ימי ההוכחות, תאריכיהם, ומשך הזמן שיוקצה לצדדים לניהול ההוכחות, כאשר לצדדים יינתן חופש בניהול הזמן

¹¹ ראה גם "הרופא והמערכת המשפטית" ו"הרופא כעד מומחה", בתוך "אתיקה רפואית: כללים וניירות עמדה", בעריכת פרופ' אבינועם רכס ובהוצאת ההסתדרות הרפואית

לחקירות וחקירות נגדיות בתוך הגבולות שנקבעו. הדבר ייתן אופק קרוב ולו"ז ודאי לסיום ההליך ובכך יסייע בקידום פשרות.

בתהליך קביעת הלו"ז יסתייע השופט, במידת הצורך, בדוגמאות ואמות-מידה להיקף הזמן הנדרש (משפט אפל נגד סמסונג – הגבלה ל-25 שעות לכל צד לחקירות וחקירות נגדיות; משפט רשות ההגבלים האמריקנית נגד מיקרוסופט – הגבלה ל-12 עדים לכל צד)

הלו"ז יקבל תוקף של החלטה. הלו"ז יכלול את סדר חקירות העדים, יקח בחשבון את האפשרות של אי התייצבות עד וקביעת ישיבות נוספות בעקבות זימונו בצו הבאה. השופט ינסה לקבל את הסכמת הצדדים להסמכת בית המשפט להורות על שינוי בסדר שמיעת הראיות. השופט ידגיש בפני הצדדים שהליכי גישור לא יפגעו במועד ההוכחות ולא יביאו לביטולם. הוא יורה לבאי-כוח הצדדים להזמין את כל העדים והמצהירים, ולתזכר אותם על קיום הישיבה לפחות 10 ימים לפני כן. הוא יבהיר שלא ייקבעו ישיבות הוכחות נוספות, אלא עקב נסיבות חריגות מאוד.

השופט יפעל להביא את הצדדים להסדרים דיוניים אשר עשויים לקצר את זמן שמיעתו של התיק, לרבות ויתור על חקירות נגדיות של המצהירים או חלקם, והסדרים בנושאי התנגדויות ראיות.

במסגרת ההחלטה בסיומו של קדם המשפט המסכם, יקבע השופט האם על הצדדים להיערך לסיכומים בע"פ בתום יום ההוכחות (ראו נוסח החלטה).

2.ד. הוכחות

רקע: מיעוט מהתיקים האזרחיים מגיעים להוכחות. גם באלו המגיעים לשלב זה, במקרים רבים מדובר בדיון הוכחות אחד. לפיכך, לשלב זה יש משמעות פחותה על הימשכות ההליכים בישראל, לפחות מהבחינה המתמטית גרידא. מהלכים בשלב זה לא יהיה בהם כדי לקצר משמעותית את משך ההליך מנקודת מבטם של בעלי הדין עצמם.

עם זאת, באותם תיקים בהם מתקיים יותר מדיון אחד, פערי זמן ממושכים בין מועדי הוכחות מקשים על חייו של השופט שנאלץ ללמוד את התיק מחדש בכל פעם, פוגעים ביעילות ניהול ההליך ומאריכים את משכו.

2.ד.1. ניהול הוכחות במועדים רציפים (בהתאם ללוח הזמנים שנקבע לסיום ההליך),

עמידה במגבלות הזמן שהוגדרו לחקירות, והנחייה להיערך לסיכומים בע"פ

בהתאם ללו"ז שקבע השופט בהחלטתו בקדם המסכם, דיוני ההוכחות יערכו באופן רציף (לפחות יום בשבוע אך לא יותר משלושה ימי שיפוט מלאים בשבוע), על-מנת לאפשר ראייה אינטגרטיבית של התיק ולמנוע "לימוד מחדש של התיק" לפני כל דיון. הצדדים יונחו להיערך למתן סיכומים בעל-פה.

בתיקים בהם יש אינדיקציה ברורה לכך שעצם קביעת ההוכחות תוביל להסכם פשרה, או שתחילת שמיעת ההוכחות תסייע לסיומם (עד מפתח,...) ניתן לקבוע ישיבת הוכחות אחת, ואם התיק לא מסתיים בפשרה, לקבוע את המועדים הנוספים.

על השופט להקפיד כי עורכי-הדין עומדים במגבלות הזמן שהוגדרו בדיון הקדם המסכם לחקירות ולחקירות נגדיות¹².

2.ד.2. במידה שבדיון ההוכחות נדרשת עדותם של שני מומחים או יותר מטעם הצדדים,

יורה השופט, בהתאם לשיקול דעתו, על ניהול עדויות של מספר מומחים בו-

זמנית¹³

ניהול עדויות בו-זמנית של מספר מומחים מאפשר למומחים להתייחס סימולטנית זה לדבריו של זה. בתחילת העדויות, כל מומחה מתאר במילותיו את הנושאים העיקריים. לאחר מכן, ובכל שלב, כל מומחה יכול להעיר על דברים שאמר מומחה אחר ולהציג שאלות לגבי מה שנאמר או לא נאמר. לאחר מכן, עורכי הדין מציגים את הנושאים עליהם יבקשו לנהל חקירה נגדית. עורך-הדין יכול לפנות במהלך החקירה למומחה מטעמו ולבקש ממנו להתייחס לדברי המומחה השני.

בניהול עדויות מומחים בו-זמנית טמונים יתרונות משמעותיים ביחס לפרקטיקה המקובלת של חקירות נגדיות בפער זמנים ביניהן:

- קיצור משמעותי במשך הזמן הנדרש לעדויות המומחים ולדיוני ההוכחות
- מיקוד העדויות בגדרי המחלוקת בין המומחים ובסוגיות הקריטיות שעל הפרק, במקום חקירה נגדית מפורטת שמערפלת את מוקד העניין בתוך סבך של פרטים
- מיצוי יעיל של נושאים – Everyone is on the same page on the same time
- הפחתה משמעותית בסיכוי שהמומחה ישתמש בשפה מקצועית מעורפלת ויקשה על השופט ועל עורך הדין שמנהל את החקירה הנגדית, מתוך כך שהמומחה יודע שהקולגה שלו יכול לחשוף הטעויות מקצועיות

¹² שופטים רבים מביעים חשש כי קביעת דיונים ברציפות תביא לאי-ניצול מיטבי של זמנים בשל ביטול דיונים והגעה לפשרות עם תחילת ההוכחות. ניתן לתת מענה לחשש זה:

- ההנחיות בתורה מתחשבות בחשש זה – תיקים בהם ניתן לקבוע ישיבת הוכחות אחת,...
- הצוות התומך בלשכה נמצא בקשר שוטף עם הצדדים ויכול לאתר "סימנים מקדימים" לפשרות
- פרקטיקות ניהול יומן הנהוגות בישראל ובמדינות המשפט המקובל – קביעת Over-Booking של מועדי הוכחות בהתאם לשיעור התיקים המסתיימים בפשרות ביום ההוכחות. חשוב להדגיש כי ה-Over-Booking אינו כולל בקשות דחיה. להמחשה, אם השופט יודע ש-20% מהתיקים מסתיימים לפני הדיון (פשרה, מחיקת תביעה,...), וש-30% נוספים מוגשות בקשות דחיה – גובה ה-Over-Booking יהיה 20%
- במקרה בו בוטל דיון, או מספר דיונים, ינצל השופט את הזמן למשימותיו, ובעיקר למשימות הכתיבה שלו

¹³ ראה נספח ב': ניהול עדויות של מספר מומחים בו-זמנית

- חוויה טובה יותר עבור המומחים עצמם – דיון פרופסיונאלי במהותו מול קולגות מקצועיות, בו המומחים מסוגלים להסביר ולהגן על עמדותיהם. ככלל, הדיון הינו פחות וכחני ולעומתי

2.ה. סיכומים ופסק דין

רקע: מיעוט קטן מהתיקים האזרחיים מגיעים לסיכומים ופסק-דין. גם באלו המגיעים לשלב זה, במקרים רבים ניתן פסק-הדין עם סיום הסיכומים. לפיכך, לשלב זה יש משמעות פחותה על הימשכות ההליכים בישראל, לפחות מהבחינה המתמטית גרידא. מהלכים בשלב זה לא יהיה בהם כדי לקצר משמעותית את משך ההליך מנקודת מבטם של בעלי הדיון עצמם. עם זאת, זהו השלב העיקרי שנמצא בשליטתו הבלעדית של השופט. משום כך, למחויבות של השופט (וכלל המערכת) למתן פסק דין מהיר יש משמעות סימבולית רבה כמסר של "הדדיות" להתנהלות היעילה של הצדדים במהלך המשפט

2.ה.1. אל מול הצדדים

2.ה.1.א. הכוונת הצדדים למתן סיכומים בע"פ, ככל האפשר

2.ה.1.ב. הטלת הגבלות על סיכומים בכתב (ככלל אצבע, בתיק בהיקף רגיל סיכומים של עד 8-10 עמודים. בתיק גדול 15-20 עמודים. בתיק קטן (שבו לא נעשו סיכומים בע"פ) 5 עמודים)

2.ה.2. לשופט

2.ה.2.א. פיתוח יכולות - שיפור היכולת למתן פסק-דין באותו יום (באולם או בלשכה), ניהול זמן אפקטיבי והתחלה של כתיבת ראשי פרקים לפסק הדין עוד לפני הסיכומים

2.ה.2.ב. השופט יקבע במהלך הדיון האחרון תאריך יעד למתן פסק-דין וינהל את יומנו בהתאם¹⁴

2.ה.2.ג. על השופט להקפיד לכתוב את פסק הדין באופן בהיר וקצר ככל שהדבר ניתן

כאמור, שלב מתן פסק הדין, על אף שאינו מהווה חלק משמעותי בהימשכות הכוללת של ההליכים בישראל, הינו השלב המרכזי בו לשופט יש שליטה מלאה. לשם כך יש לפתח את יכולות השופטים למתן פסק דין ביום הדיון (בעיקר בתיקים ללא עדים רבים או/ו שאינם מורכבים משפטית), כאשר יש שופטים שיעדיפו לתת את פסק-הדין

¹⁴ בבית המשפט הפדרלי באוסטרליה נהוג כי פסק-הדין יינתן, במידת האפשר, תוך שישה שבועות

באולם ויש כאלה שבלשכה¹⁵. יש להנחיל פרקטיקות קיימות בקרב השופטים לניהול אפקטיבי של זמן הכתיבה, ובין היתר תחילת כתיבת ראשי פרקים לפסק הדין עוד לפני הסיכומים.

על השופט לשדר את מחויבותו לניהול המהיר של ההליך בקביעת תאריך יעד למתן פסק-הדין. תורת ניהול שיפוטי פרואקטיבי צפויה לצמצם את מספר והיקף פסקי הדין שעל השופט לכתוב – הן משום שצמצום המחלוקות מזקק את הנושאים לכתיבה ומקצר את הזמן הנדרש, והן משום שהצעדים השונים מגדילים את ההסתברות להגעה לפשרה מוסכמת.

1.2. אכיפת מועדים והתנהלות כוללת

רקע: ארכות ודחיות מהווים חלק מרכזי בהימשכות ההליכים האזרחיים בישראל. משכי זמן ארוכים בהליך מוקדשים לארכות ודחיות, בין אם ניתנו על-ידי השופט, ובין אם הצדדים נטלו את החירות לקחת אותם בעצמם (למשל על ידי הגשה באיחור), ללא סנקציה. אכיפה אסרטיבית של מועדים הינה מהלך ראשון במעלה לקיצור משך ההליכים באופן משמעותי של למעלה מ-20% (ראה סיפורי התיקים).

קיימת תפיסה לפיה על השופט להקפיד על מניעת דחיות רק בשלב ההוכחות, כאשר ישנה פגיעה בניצול הזמן השיפוטי, בעוד שבשלב הקדם ניתן לאפשר לצדדים דחיות מרובות. תפיסה זו תביא לצמצום מינורי בלבד במשך ההליכים ולו מהטעם המתמטי הפשוט שמיעוט מהתיקים מגיע להוכחות, ומספר זעום עוד יותר מגיע ליותר מדיון הוכחות אחד. על מנת להביא לצמצום משמעותי במשך ההליכים, על השופט לסרב לבקשות דחיות באופן אסרטיבי הן בשלב הקדם, ובמשנה תוקף בשלב ההוכחות.

כלל עורכי-הדין שרואיינו בפרויקט הביעו רצון בכך שיוצבו להם גבולות ברורים וקשוחים, במועדים שלא תהיה מהם סטיה, ובהטלת סנקציות. כמו-כן, העריכו עורכי-הדין כי התנהלות ברורה של מערכת המשפט במסגרת תורה סדורה תביא לשינוי התנהגותי בקרב עורכי הדין (שקפים 63-64).

שופטים הנוקטים באכיפה אסרטיבית של מועדים מעידים כי מספיקות מספר סנקציות מועטות לשינוי התנהגותי בקרב עורכי-הדין ולשמירה מצידם על מועדים.

חשוב להדגיש עוד כי דחיות יוסיפו להיות מדי פעם מסיבות שונות. המטרה היא לצמצם את מספרן באופן חד.

קיימים שני סוגי דחיות:

- אי עמידה במועד לביצוע פעולה (postponement) – עומס, טעות, מחדל, קשיים שונים,...

¹⁵ ככלל, משימות ההקלדה בלשכה, ככל שתידרשנה, הן חלק ממשימות הפונקציה הנוספת לתמיכה בלשכת השופט (ראו: "התמיכה בשופט: הלשכה"). בנוסף, חלק מתפקידה של מפעילת האולם הוא לסייע לשופט בלשכתו ובין היתר בהקלדת החלטות ופסקי דין, בשעה שלא מתקיימים באולם דיונים (ראו "התמיכה בשופט: האולם"). במידה ומתעורר צורך במענה נוסף (למשל, מעבר לשעות העבודה) ניתן למלאו באמצעות שעות סטודנטים שיינתנו כ"פול" לבית המשפט ויוקצו לשופטים לפי הצורך.

- **קביעת מועד מחדש (Rescheduling)** – אחד מהצדדים אינו יכול להופיע במועד שנקבע בשל נסיבות שונות (בין אם בגלל נסיבות פתאומיות [מחלה, מוות], או נסיבות שהיו ידועות מזה זמן [דיון בערכאה גבוהה יותר/שלב מתקדם יותר בהליך, שירות מילואים מתוכנן וכדומה]). במקרה כזה יכול בית המשפט לקבוע מועד חדש **מוקדם** יותר לדיון

הכלל המהותי הינו שכל הפרה או סטייה מהנחייה או מועדי בית המשפט או מסדרי הדין תישא סנקציה כלשהי. בידי השופט עומד ארסנל של כלים לשימוש לנוכח אי עמידה במועדים, ועליו לבחור את הסנקציה, לפי שיקול דעתו

1.1.2. אי עמידה במועד לביצוע פעולה – ארסנל סנקציות ותמריצים

1.1.2.א. המשך ניהול ההליך יהיה כרוך בהוצאות

1.1.2.ב. במקרה של אי הגשת תצהיר לא יוכל הצד להביא את העד

1.1.2.ג. מחיקת התביעה

1.1.2.ד. מדיניות דחיה קפדנית מול בקשות דחיה

המשך ניהול ההליך יהיה כרוך בהוצאות: השופט יקבע הארכת המועד מותנית בהוצאות שישולמו לצד השני, וכי אם הן לא ישולמו המסמך/הפעולה לא תתקבל. כהמחשה, אם הנתבע לא עמד במועדים והשופט נתן פסק דין, ביטול פסק הדין יעשה רק לאחר שהנתבע ישלם הוצאות לצד השני¹⁶. (ראו נוסח החלטה להמחשה)

במקרה של אי הגשת תצהיר לא יוכל הצד להביא את העד (תקנה 168 לתקסד"א) - (ב) לא הגיש בעל הדין תצהיר של עד כפי שנדרש על פי תקנה זו או על פי תקנה 143, לא ירשה לו השופט להביא את העד או להוכיח את העובדה, אלא אם כן שוכנע בית המשפט, על פי בקשת בעל הדין הנתמכת בתצהירו, כי התצהיר לא הוגש מסיבות מוצדקות.

מחיקה: אם הפעולה לא בוצעה בזמן שניתן, ייתן השופט ארכה קצרה (שבוע) להסדיר את המחדל. אם המשיב לא פעל לפי ההחלטה ולא נתן טעם טוב, יובא התיק לפני השופט למחיקה מחוסר מעש בתוך התקופה הקבועה לכך בתקנות (ראו נוסח החלטה להמחשה)

¹⁶ קיימות פסיקות סותרות של בית המשפט העליון בנוגע להתניית המשך ניהול ההליך בהוצאות

מדיניות קפדנית מול לבקשות דחייה : בקשות דחייה לא יידונו כלל, אלא אם יוגשו בהתאם לנוהל הנשיאה בייניש. מתוך התחשבות בצרכיהם של עורכי הדין, השופט יקבל לכל היותר בקשה אחת בהסכמה בלבד (בעיקר אם ניתן לקבוע מועד חדש תוך 3-4 שבועות). בבואו לדון בבקשות דחייה, יזכור השופט כי זמנו של הציבור ושל הליכים אחרים ייפגע אם תתקבל בקשת הדחייה, וכי משך ההליכים בישראל ארוך¹⁷

¹⁷ ראה למשל החלטה של בית המשפט העליון באוסטרליה (AON vs ANU), שניתנה ב-2009. עד ההחלטה, הנוהג היה שצד מקבל ארכה בתנאי שישלם הוצאות לצד השני בשל העיכוב שנגרם העליון האוסטרלי קבע שזה לא מספיק, שבבקשות דחייה על השופט להתחשב בכך שהליכים צריכים להסתיים במינימום זמן ועלות, לפגיעה שנוצרת ביומנו של בית המשפט ולחוסר היעילות בשימוש במשאבי ציבור, לפגיעה באמון הציבור במערכת המשפט בשל התארכות ההליכים, ולנוק שנגרם לצדדים אחרים המנהלים את תיקיהם והעיכוב בא למעשה על חשבונם. בלשון ההחלטה:

the time of the court is a publicly funded resource. Inefficiencies in the use of that resource, arising from the vacation or adjournment of trials, are to be taken into account. So too is the need to maintain public confidence in the judicial system...

... that is not a system which today permits disregard of undue delay. Undue delay can undermine confidence in the rule of law. To that extent its avoidance, based upon a proper regard for the interests of the parties, transcends those interests. Another factor which relates to the interests of the parties but transcends them is the waste of public resources and the inefficiency occasioned by the need to revisit interlocutory processes, vacate trial dates, or adjourn trials either because of non-compliance with court timetables or, as in this case, because of a late and deliberate tactical change by one party in the direction of its conduct of the litigation...

...Also to be considered is the potential for loss of public confidence in the legal system which arises where a court is seen to accede to applications made without adequate explanation or justification, whether they be for adjournment, for amendments giving rise to adjournment, or for vacation of fixed trial dates resulting in the resetting of interlocutory processes...

..."[t]he view that the conduct of litigation is not merely a matter for the parties but is also one for the court and the need to avoid disruptions in the court's lists with consequent inconvenience to the court and prejudice to the interests of other litigants waiting to be heard..

The stated object in the Court Procedures Rules, of minimising delay, may be taken to recognise the ill-effects of delay upon the parties to proceedings and that such effects will extend to other litigants who are also seeking a resolution in their proceedings ...

...party has the right to bring proceedings. Parties have choices as to what claims are to be made and how they are to be framed. But limits will be placed upon their ability to effect changes to their pleadings, particularly if litigation is advanced. That is why, in seeking the just resolution of the dispute, reference is made to parties having a sufficient *opportunity* to identify the issues they seek to agitate...

...What might be perceived as an injustice to a party when considered only in the context of an action between parties may not be so when considered in a context which includes the claims of other litigants and the public interest in achieving the most efficient use of court resources...

...public interest in the efficient use of court resources is a relevant consideration in the exercise of discretions to amend or adjourn...

...The underlying public interest is the same: that there should be finality in litigation and that a party should not be twice vexed in the same matter. This public interest is reinforced by the current emphasis on efficiency and economy in the conduct of litigation, in the interests of the parties and the public as a whole. The bringing of a claim or the raising of a defence in later proceedings may, without more, amount to abuse if the court is satisfied (the onus being on the party alleging abuse) that the claim or defence should have been raised in the earlier proceedings if it was to be raised at all."

ההחלטה עצמה: <http://www.austlii.edu.au/au/cases/cth/HCA/2009/27.html>

על ההחלטה ומשמעויותיה: <http://www.freehills.com/5307.aspx> ההחלטה הביאה לכך שכמעט ולא מוגשות בקשות דחייה באוסטרליה.

2.1.2. קביעת מועד מחדש (Rescheduling) – ארסנל סנקציות ותמריצים

2.1.2.א. מדיניות קפדנית מול בקשות שינוי מועד

2.1.2.ב. הקדמת הדיון

2.1.2.ג. קביעת מועד לדיון ראשון

מדיניות קפדנית מול בקשות שינוי מועד : ככלל, בקשות שינוי מועד לא יידונו כלל, אלא אם יוגשו בהתאם לנוהל הנשיאה בייניש. (ראה למעלה) **הקדמת הדיון** – בבקשה בהסכמה לשינוי מועד יציינו הצדדים, שני תאריכים המוסכמים עליהם, בהם ניתן לקיים את הדיון **לפני** המועד המקורי, ושני תאריכים אפשריים **בשלושת השבועות** אחרי המועד **קביעת מועד לדיון ראשון** – קביעת מועד לדיון ראשון נעשית במקרים רבים ללא תיאום עם עורכי הדין, כך שעלולים להיווצר "מועדים-כפולים", דבר המוביל לבקשות דחייה, בדרך כלל סמוך למועד הדיון המתוכנן. בעת קביעת הדיון הראשון, יורה השופט כי על הצדדים להודיע בתוך 14 ימים אם קיימת התנגשות עם דיון אחר (ראה קודם לכן).

2.1.3. במקרה של היעדרות לבקשות דחייה – קביעת מועד מהר, קרוב, ומוסכם

היה והחליט השופט כי התקיימו התנאים החריגים המצדיקים היעדרות לבקשות דחייה, השופט לא יקבע דחייה "ללא מועד". בנוסף, בכל מקרה של דחיית דיון, אם לקדם משפט נוסף, לשמיעת ראיות או לכל מטרה אחרת, יש לקבוע מועד בו במקום ולהודיעו לצדדים, תוך שאיפה לקבוע את המועד החדש בתיאום עם הצדדים